

BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH

W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM
W 2012 R.

Badanie budżetów gospodarstw domowych pełni ważną rolę w analizach poziomu życia ludności (również na poziomie województwa); jest jedynym źródłem informacji o dochodach, wydatkach, spożyciu ilościowym żywności oraz o wyposażeniu gospodarstw domowych w dobra trwałe użytkowania. Badanie prowadzone jest metodą reprezentacyjną, która daje możliwość uogólnienia (z określoną precyzją) uzyskanych wyników na wszystkie gospodarstwa domowe w kraju. Prezentowane w opracowaniu wyniki z badania ustalono na podstawie oświadczeń osób biorących w nim udział.

Podstawową kategorią ekonomiczną – mającą decydujący wpływ na warunki życia gospodarstwa domowego – jest dochód rozporządzalny, który przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.

* * *

Dochód rozporządzalny jest to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika (od dochodów z pracy najemnej oraz od niektórych świadczeń z ubezpieczenia społecznego i świadczeń pomocy społecznej), o podatki od dochodów i własności płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawiciele wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. W skład dochodu rozporządzalnego wchodzi dochody pieniężne i niepieniężne, w tym spożycie naturalne (towary i usługi konsumpcyjne pobrane na potrzeby gospodarstwa domowego z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie bądź działalności gospodarczej na własny rachunek) oraz towary i usługi otrzymane nieodpłatnie. Dochód rozporządzalny przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności. Składają się na niego:

- dochód z pracy najemnej,
- dochód z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie,
- dochód z pracy na własny rachunek poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie, z wykonywania wolnego zawodu,
- dochód z tytułu własności,
- dochód z wynajmu nieruchomości,
- świadczenia z ubezpieczeń społecznych,
- świadczenia pomocy społecznej,
- pozostały dochód (w tym dary i alimenty).

Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

Wydatki obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz pozostałe wydatki.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne przeznaczone są na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Obejmują one towary zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej, na kredyt, otrzymane bezpłatnie oraz spożycie naturalne (towary i usługi konsumpcyjne pobrane na potrzeby gospodarstwa domowego z działalności rolniczej bądź działalności gospodarczej na własny rachunek). Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałe użytkowania (np. żywność, napoje, lekarstwa), półtrwałego użytkowania (np. odzież, książki, zabawki) i trwałe użytkowania (np. samochody, pralki, lodówki, telewizory).

Pozostałe wydatki składają się z:

- darów przekazanych innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym,
- niektórych podatków, w tym podatku od spadków i darowizn, podatku od nieruchomości, opłaty za wieczyste użytkowanie gruntu,
- zaliczek na podatek od dochodów osobistych oraz składek na ubezpieczenia społeczne płaconych samodzielnie przez podatnika,
- pozostałych rodzajów wydatków nieprzeznaczonych bezpośrednio na cele konsumpcyjne, w tym strat pieniężnych, odszkodowań za wyrządzone szkody.

Spożycie artykułów żywnościowych w gospodarstwach domowych obejmuje artykuły zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, otrzymane nieodpłatnie oraz pobrane z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie bądź z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (spożycie naturalne). Za moment spożycia artykułów żywnościowych przyjmuje się moment ich pozyskania przez gospodarstwo domowe.

DOCHODY I WYDATKI

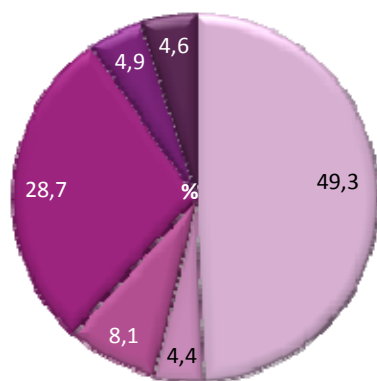
W 2012 r. w województwie kujawsko-pomorskim badanie budżetów objęło 1949 **gospodarstw domowych**, w których w analizowanym roku było przeciętnie 2,84 osoby, tj. *średnio o 0,03 osoby więcej niż w kraju*.

TABL. 1. Gospodarstwa domowe w 2012 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Kraj	Kujawsko-Pomorskie	Polska = 100
Liczba zbadanych gospodarstw domowych	37427	1949	5,2
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym	2,81	2,84	101,1
w tym:			
pracujących	1,11	1,02	91,9
pobierających świadczenia z ubezpieczeń społecznych i świadczeń pozostałych	0,80	0,91	113,8
w tym:			
emerytury lub renty	0,68	0,71	104,4
pozostających na utrzymaniu	0,83	0,82	98,8

Przeciętne gospodarstwo domowe **rozporządzało miesięcznym dochodem** wynoszącym 1133,97 zł/osobę. *Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w województwie kujawsko-pomorskim był niższy od notowanego w kraju o 144,46 zł, tj. o 11,3%*. W ujęciu nominalnym był on o 1,5% wyższy (o 16,51 zł) od poziomu dochodu sprzed roku. Najbardziej (w ujęciu kwotowym) wzrósł dochód ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych – o 22,60 zł (o 7,5%). Odnotowano również wzrost dochodów z pracy na własny rachunek – o 7,92 zł (o 9,5%), z pracy najemnej – o 3,99 zł (o 0,7%) oraz z pozostałych świadczeń – o 0,81 zł (o 1,5%). Zmniejszył się dochód z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie – o 19,76 zł (o 28,6%).

Struktura dochodu rozporzadzalnego w 2012 r.

Dochód:

- z pracy najemnej
- z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie
- z pracy na własny rachunek
- ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych
- ze świadczeń pozostałych
- z innych źródeł

Dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego w największym stopniu tworzą dochody z pracy najemnej – w 2012 r. ich udział w dochodzie rozporzadzalnym wyniósł w województwie kujawsko-pomorskim 49,3% (w kraju 53,6%) oraz dochody ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych – 28,7% (w kraju 25,6%). W porównaniu z dochodami gospodarstw domowych osiągniętymi w 2011 r. zwiększył się udział dochodów z ubezpieczeń społecznych (o 1,6 p.proc.) oraz z pracy na własny rachunek (o 0,6 p.proc.), a zmniejszył się udział dochodów z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie (spadek o 1,8 p.proc.) oraz z pracy najemnej (o 0,4 p.proc.). Udział dochodów ze świadczeń pozostałych pozostał na ubiegłorocznym poziomie.

Udział dochodów z pracy na rachunek własny był w województwie kujawsko-pomorskim *o 0,4 p.proc. niższy niż w kraju* i wyniósł 8,1%, z gospodarstw indywidualnych w rolnictwie *o 0,3 p.proc. wyższy niż w kraju* i wyniósł 4,4%, ze świadczeń pozostałych – *o 1,6 p.proc. wyższy niż w kraju* i wyniósł 4,9%.

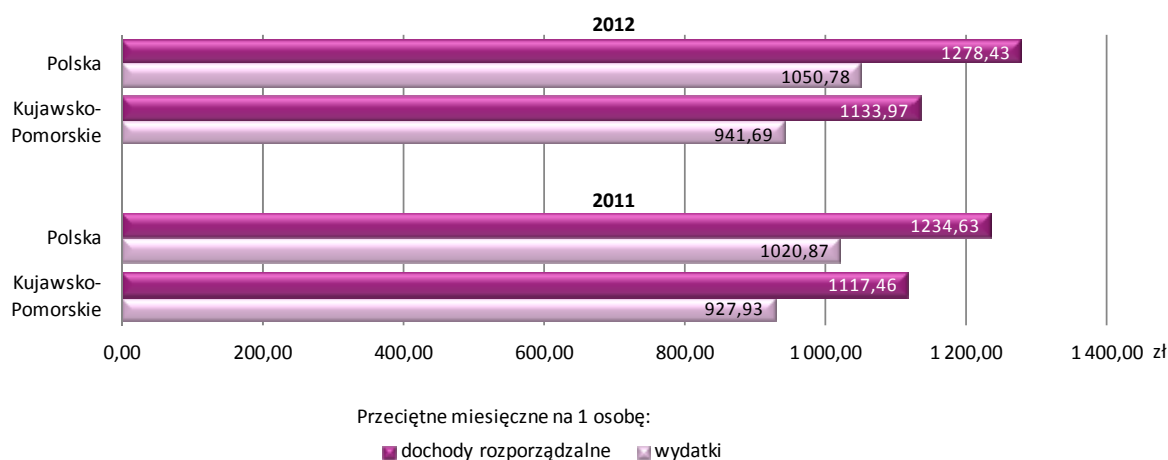
Dochód do dyspozycji przypadający na 1 mieszkańca województwa wyniósł w 2012 r. średnio 1095,37 zł, co oznacza wzrost o 14,94 zł (o 1,4%) w stosunku do 2011 r. *i był niższy niż w kraju o 137,48 zł (11,2%)*.

TABL. 2. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2012 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska		Kujawsko-Pomorskie		
	w złotych	2011=100	w złotych	Polska=100	2011=100
Ogółem	1278,43	103,5	1133,97	88,7	101,5
w tym dochód do dyspozycji	1232,85	103,6	1095,37	88,8	101,4
w tym:					
z pracy najemnej	685,77	103,4	558,91	81,5	100,7
z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie	52,84	115,8	49,37	93,4	71,4
z pracy na własny rachunek	108,46	100,9	91,32	84,2	109,5
ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych	327,21	102,0	325,12	99,4	107,5
ze świadczeń pozostałych	42,04	105,9	56,13	133,5	101,5

Budżety gospodarstw domowych

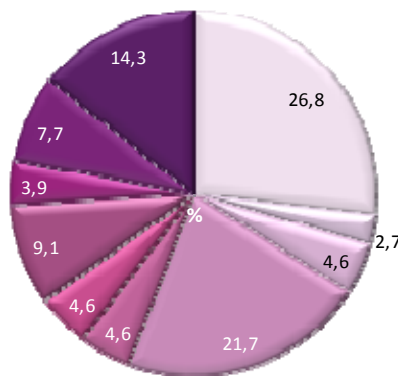

W 2012 r. **przeciętne miesięczne wydatki gospodarstwa domowego** w województwie kujawsko-pomorskim w przeliczeniu na 1 osobę kształtowały się na poziomie 941,69 zł i były o 1,5% wyższe niż w 2011 r. (o 13,76 zł). W skali roku najbardziej zwiększyły się wydatki na: edukację (o 20,7%), restauracje i hotele (o 9,8%), artykuły farmaceutyczne (o 6,5%) oraz użytkowanie mieszkania i nośniki energii (o 4,9%). Zmalały natomiast m.in. wydatki na: napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (o 11,1%), inne towary i usługi (o 4,3%) oraz rekreację i kulturę (o 4,0%). *Przeciętne miesięczne wydatki gospodarstwa domowego w województwie w 2012 r. w przeliczeniu na 1 osobę były niższe od przeciętnych wydatków w kraju o 109,09 zł (o 10,4%).*

W strukturze wydatków dominowały wydatki związane z zakupem towarów i usług konsumpcyjnych (95,9% udziału, tj. o 0,1 p.proc. mniej niż przed rokiem), w tym najistotniejszą grupę stanowiły wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe, na które gospodarstwa domowe prze-

Struktura wydatków w 2012 r.

Wydatki na:

- żywność i napoje bezalkoholowe
- napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe
- odzież i obuwie
- użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii
- wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego
- zdrowie
- transport
- łączność
- rekreacja i kultura
- pozostałe

znaczały przeciętnie 26,8% ogółu wydatków (o 0,2 p.proc. więcej niż w 2011 r.). Znaczącą grupą wydatków były opłaty ponoszone przez gospodarstwa domowe z tytułu użytkowania mieszkania i za korzystanie z nośników energii – w analizowanym czasie stanowiły one przeciętnie 21,7% ogółu wydatków (o 0,7 p.proc. więcej niż przed rokiem). *Struktura wydatków budżetów gospodarstw domowych mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego nie odbiegała znacząco od obserwowanej w kraju. Największą różnicę odnotowano w wydatkach na żywność i napoje bezalkoholowe (udział w Kujawsko-Pomorskim był o 1,7 p.proc. wyższy niż średnia krajowa) oraz w wydatkach przeznaczonych na restauracje i hotele (udział wydatków w województwie był niższy o 0,9 p.proc.).*

TABL. 3. Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2012 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska		Kujawsko-Pomorskie		
	w złotych	2011=100	w złotych	Polska=100	2011=100
Ogółem	1050,78	102,9	941,69	89,6	101,5
w tym towary i usługi konsumpcyjne ^a	1005,19	102,9	903,09	89,8	101,4
w tym:					
żywność i napoje bezalkoholowe	263,85	103,2	252,44	95,7	102,3
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	28,46	102,7	25,19	88,5	88,9
odzież i obuwie	51,69	99,9	43,34	83,8	96,6
użytkowanie mieszkania i nośniki energii	213,77	100,9	204,03	95,4	104,9
wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego	50,35	102,0	43,27	85,9	96,3
zdrowie	52,68	103,1	43,20	82,0	101,1
w tym artykuły farmaceutyczne	31,48	103,4	29,62	94,1	106,5
transport	102,92	105,5	85,55	83,1	101,3
łącznie	41,90	98,1	36,93	88,1	97,3
rekreacja i kultura	85,55	104,8	72,75	85,0	96,0
edukacja	12,41	102,3	9,23	74,4	120,7
restauracje i hotele	29,25	117,9	18,32	62,6	109,8
inne towary i usługi	54,26	103,1	46,02	84,8	95,7
w tym na higienę osobistą	30,08	103,0	26,55	88,3	100,7

^a łącznie z kieszonkowym nieuwzględnionym w podziale według rodzaju wydatków.

SPOŻYCIE I WYPOSAŻENIE

Wyniki badań budżetów gospodarstw domowych dostarczają informacji o ilości żywności zakupionej lub pozyskanej w inny sposób, np. z własnego gospodarstwa rolnego lub działki pracowniczej, otrzymanej w darze itp. W województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. w porównaniu z rokiem poprzednim najbardziej zmniejszyło się **spożycie** m.in.: warzyw (o 9,6%, w tym ziemniaków – o 11,5%), mięsa (o 6,0%) i jaj (o 5,7%). Znaczący wzrost konsumpcji (o 4,9%) zanotowano w przypadku napojów bezalkoholowych.

W porównaniu z przeciętnym spożyciem w kraju w województwie kujawsko-pomorskim notuje się większe spożycie na osobę: napojów mlecznych i jogurtów (o 8,8%), ziemniaków (o 6,6%), olejów i pozostałych tłuszczów (o 4,6%) oraz mięsa (o 4,4%). Mniejsze jest natomiast spożycie: masła (o 12,0%), owoców (o 7,0%) i napojów bezalkoholowych (o 6,4%).

TABL. 4. Przeciętne miesięczne spożycie niektórych artykułów żywnościowych na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2012 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska		Kujawsko-Pomorskie	Kujawsko-Pomorskie	
		2011=100		Polska=100	2011=100
Pieczywo i produkty zbożowe w kg	6,60	97,8	6,43	97,4	96,0
w tym pieczywo w kg	4,38	97,6	4,44	101,4	95,9
Mięso w kg	5,42	98,2	5,66	104,4	94,0
w tym wędliny i pozostałe przetwory mięsne w kg	2,32	99,1	2,27	97,8	96,6
Ryby ^a w kg	0,42	97,7	0,43	102,4	100,0
Mleko ^b w l	3,41	99,1	3,52	103,2	99,4
Napoje mleczne i jogurty w kg	0,80	96,4	0,87	108,8	98,9
Sery w kg	0,95	100,0	0,91	95,8	100,0
Jaja w szt.	12,50	98,8	12,10	96,8	94,3
Oleje i pozostałe tłuszcze w kg	1,31	99,2	1,37	104,6	100,0
w tym masło w kg	0,25	96,2	0,22	88,0	95,7
Owoce w kg	3,45	104,2	3,21	93,0	101,9
Warzywa w kg	9,60	96,2	9,33	97,2	90,4
w tym ziemniaki w kg	4,40	92,1	4,69	106,6	88,5
Cukier w kg	1,20	100,8	1,15	95,8	100,9
Napoje bezalkoholowe w l	8,31	102,6	7,78	93,6	104,9

^a Bez marynat, przetworów ze zwierząt morskich i słodkowodnych, wyrobów garmazeryjnych i panierowanych. ^b Bez zagęszczonego i w proszku.

Na podstawie przeprowadzonego badania można stwierdzić, że w 2012 r. powszechnie występującymi w gospodarstwach **dobrami trwałego użytkowania** były dobra uważane za niezbędne do ich funkcjonowania, takie jak chłodziarki czy automaty pralnicze, a także dobra wspomagające, tj. odbiorniki telewizyjne i telefony komórkowe.

TABL. 5. Gospodarstwa domowe wyposażone w niektóre przedmioty trwałego użytkowania w 2012 r.

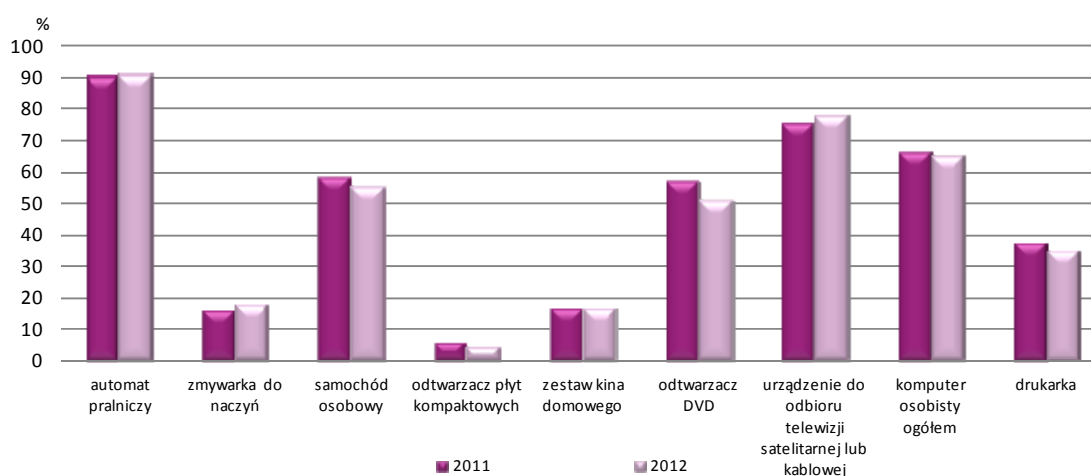
WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska	Kujawsko-Pomorskie
	w% ogółu gospodarstw domowych	
Chłodziarka	98,4	98,3
Zamrażarka	25,7	17,1
Automat pralniczy	92,3	91,8
Zmywarka do naczyń	19,5	18,2
Kuchenka mikrofalowa	54,3	56,4
Samochód osobowy	60,1	55,1
Zestaw do odbioru, rejestracji i odtwarzania dźwięku (wieża)	34,1	32,7
Odbiornik telewizyjny	97,9	98,6
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	69,4	78,2
Telefon komórkowy	92,0	93,2
Zestaw kina domowego	14,6	17,4
Odtwarzacz płyt kompaktowych	7,7	4,9
Odtwarzacz DVD	48,1	51,2
Aparat fotograficzny cyfrowy	49,4	50,2
Komputer osobisty	68,3	64,9
w tym z dostępem do Internetu	64,7	59,2
w tym z dostępem szerokopasmowym	52,4	59,1
Drukarka	37,2	35,1

W porównaniu z wynikami z 2011 r. w województwie kujawsko-pomorskim nastąpiły w 2012 r. niewielkie zmiany w wyposażeniu gospodarstw domowych w dobra trwałego użytkowania, i tak największy przyrost udziału odnotowano w odniesieniu do gospodarstw posiadających: urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej (wzrost o 2,0 p.proc.), zmywarkę do naczyń (o 1,4 p.proc.) oraz telefon komórkowy (o 1,1 p.proc.); natomiast największy spadek udziału odnotowano w przypadku gospodarstw wyposażonych w odtwarzacz DVD (o 5,7 p.proc.), zestaw do odbioru, rejestracji i odtwarzania dźwięku (wieża) (o 4,5 p.proc.) oraz samochód osobowy (o 3,1 p.proc.).

W stosunku do średniej krajowej w województwie kujawsko-pomorskim był większy odsetek gospodarstw domowych wyposażonych m.in. w urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej (o 8,8 p.proc.), odtwarzacz DVD (o 3,1 p.proc.) oraz zestaw kina domowego (o 2,8 p.proc.); mniejszy odsetek gospodarstw domowych niż średnio w Polsce posiadał m.in. zamrażarkę (o 8,6 p.proc.), komputer z dostępem do Internetu (o 5,5 p.proc.) oraz samochód osobowy (o 5,0 p.proc.).

Gospodarstwa domowe wyposażone w niektóre przedmioty trwałego użytkowania

Autorzy opracowania: Piotr Kacprowicz – Wydział Badań Ankietyowych; tel. 52 366 93 67
pod kierunkiem Anny Wilskiej

Redakcja merytoryczna, techniczna, skład i grafika komputerowa: Agnieszka Krautforst-Kłoszewska, Adam Mańkowski
– Kujawsko-Pomorski Ośrodek Badań Regionalnych

Informatorium: e-mail InformatoriumUSBGD@stat.gov.pl, tel. 52 3669400